

กลวิธีทางภาษาในเรื่องเล่าข่าวภัยพิบัติพายุกายิ

Linguistic Strategies in Disaster News Narratives of Tropical Storm Yagi

ขจิตา ศรีพุ่ม / Khajita Sripoom

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี 20131, ประเทศไทย
Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Burapha University, Chonburi 20131, Thailand

Email : Khajita@go.buu.ac.th

Received: October 7, 2025

Revised: November 6, 2025

Accepted: November 11, 2025

Abstract

This research aims to analyze linguistic strategies employed in natural disaster news narratives, with a case study of news reports on Typhoon Yagi. The data consist of 270 news reports concerning the impacts of Typhoon Yagi in Chiang Rai Province, Thailand, retrieved from 10 online news agencies. The findings reveal four categories of linguistic strategies: (1) Lexical strategies, including lexical items denoting severity and sudden crisis, emotion-expressing verbs, the use of specific names of individuals, institutions, and locations, intensifiers, numerical and quantitative terms, economic-related vocabulary, and cause-effect expressions; (2) Elaboration strategies, including descriptions of damage, spatial-temporal and geographical elaboration, and semantic elaboration portraying both positive and negative meanings; (3) Pragmatics and discourse strategies, including policy criticism and interrogative challenges, amplification of community voices, narrative structuring, and the use of speech acts; and (4) Rhetorical strategies, such as metaphorical expressions, moral language, and the construction of “hero” images.

Keywords: Linguistic Strategies, Disaster, News, Narratives, Tropical Storm Yagi

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาที่ปรากฏในเรื่องเล่าข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติ กรณีศึกษาข่าวพายุยงิ ข้อมูลที่ใช้ศึกษาได้แก่ ข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติจากพายุยงิที่ส่งผลกระทบต่อในจังหวัดเชียงราย ประเทศไทยซึ่งเผยแพร่ในเว็บไซต์สำนักข่าว จำนวน 10 เว็บไซต์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 270 ข่าว ผลการศึกษาพบกลวิธีการภาษา 4 กลวิธี ได้แก่ 1. กลวิธีทางศัพท์ ได้แก่ คำแสดงความรู้สึก วิกฤติฉับพลัน คำกริยาแสดงอารมณ์ความรู้สึก การใช้ชื่อบุคคลหน่วยงานสถานที่เฉพาะ คำขยายหรือคำเน้นระดับ คำศัพท์ด้านตัวเลขและปริมาณ คำศัพท์เชิงเศรษฐกิจ คำแสดงสาเหตุ-ผลลัพธ์ 2. กลวิธีการขยายความ ได้แก่ การขยายภาพความเสียหาย การขยายเวลา สถานที่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ การขยายความหมายด้านบวก ด้านลบ 3. กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม ได้แก่ การวิจารณ์เชิงนโยบาย คำถามเชิงโต้เถียง การใช้เสียงของประชาชน ชุมชน การเล่าเรื่อง การจัดโครงสร้างเรื่อง การใช้วัจนกรรม และ 4. กลวิธีทางวาทศิลป์ ได้แก่ การเปรียบเทียบ, การใช้คำเชิงศีลธรรม และการสร้างภาพ "ฮีโร่"

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, ภัยพิบัติ, ข่าว, เรื่องเล่า, พายุยงิ

บทนำ

ภัยพิบัติทางธรรมชาติ (Natural Disasters) คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและสภาพแวดล้อมทำให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงทั้งในด้านชีวิตและทรัพย์สิน สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติประเทศไทย (UNHCR) (n.d.) กล่าวว่า “ภัยพิบัติทางธรรมชาติหมายถึง ภัยที่เกิดจากธรรมชาติ ซึ่งไม่อาจควบคุมได้” สำหรับพายุยงินั้นเป็นพายุหมุนเขตร้อนที่รุนแรงเป็นอันดับ 2 ของโลกในปี พ.ศ. 2567 รองจากเฮอริเคนแคทรีนาในแอตแลนติก โดยในประเทศไทยอิทธิพลของพายุลูกนี้ทำให้เกิดฝนตกหนักถึงหนักมากในบริเวณภาคเหนือและภาคอีสาน ในช่วงวันที่ 7-8 กันยายน พ.ศ. 2568 (Thaipbs, 2024, para 2)

ภายหลังจากเกิดฝนตกหนักติดต่อกันต่อเนื่องตลอดทั้งวันทั้งคืนตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2567 ทำให้น้ำป่าไหลทะลักจากฝั่งเมียนมาลงแม่น้ำสาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ส่งผลให้บ้านเรือน ร้านค้า ตลาดสด หมู่บ้านที่ติดลำน้ำสาย ได้รับความเสียหายอย่างหนัก (Thairath, 2024, para 1) สำนักข่าวฐานเศรษฐกิจ (Thansettakij, 2024, para 2) รายงานความเสียหายที่เกิดจากพายุยงิว่า “อิทธิพลของซูเปอร์ไต้ฝุ่นยงิที่พัดทางพวน้ำป่าทะลักมาจากเมียนมาประเทศเพื่อนบ้านที่อำเภอแม่สาย เมื่อวันที่ 10 กันยายน...ไม่มีที่ท่าจะลดลงแต่กลับทวีความรุนแรงและทะลักเข้าท่วมบ้านเรือนประชาชนเป็นวงกว้าง รวมทั้งเข้าท่วมเขตอำเภอเมืองเชียงราย จนน้ำท่วมหมดแล้ว ... ส่งผลให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ... น้ำท่วมฉับพลันครั้งนี้ถือเป็นน้ำท่วมครั้งใหญ่ที่อำเภอแม่สายซึ่งมีชื่อว่าหนักหน่วงกว่าปี 2565 และหนักที่สุดในรอบ 60 ปี” จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดจากพายุยงิมีความรุนแรงและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก ในบริบทของประเทศไทยข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ประเทศกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มการตระหนักรู้และการเตรียมพร้อมรับมือต่อสถานการณ์วิกฤติที่กำลังเผชิญอยู่และที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

ในยุคปัจจุบันนี้ช่องทางที่รวดเร็วที่สุดในการสื่อสารได้แก่ช่องทางออนไลน์ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการรายงานข่าวจากสำนักข่าวออนไลน์ ซึ่งรวมทั้งสำนักข่าวและสำนักพิมพ์หนังสือพิมพ์ออนไลน์ เพราะเป็นช่องทางที่รวดเร็วและสื่อถึงผู้รับสารได้ทั่วถึงกว้างขวาง ตัวอย่างการรายงานข่าวในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (MGROnline, 2024) รายงานถึงสถานที่ที่ได้รับผลกระทบและค่าเตือนสำหรับประชาชนว่า “...ถนนหลายสายในพื้นที่ อ. แม่ฟ้าหลวง เสียหาย เช่น ทางขึ้นดอยตุงสายเก่า ต. แม่ฟ้าหลวง ถนนสายบ้านปูนะ-บ้านจะตี ต. เทิดไทย ... ยังถูกตัดขาดไม่สามารถสัญจรได้...” การรายงานข่าวในเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ (Prachachat, 2024) กล่าวถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจว่า “...มีการประมาณการจากหอการค้าไทยเข้ามาว่า น้ำท่วมใหญ่ระลอกแรกบริเวณ จังหวัดน่าน-เชียงราย-แพร่ ได้สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจ คิดเป็นมูลค่าประมาณ 4,000-6,000 ล้านบาท ...” เห็นว่าการรายงานข่าวผ่านสื่อออนไลน์ทำได้รวดเร็วและทันสมัยการณ่อีกทั้งเข้าถึงผู้รับสารได้กว้างขวางเพราะกระจายสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งครอบคลุมทั่วประเทศ

งานวิจัยนี้จึงสนใจที่จะศึกษากลวิธีทางภาษาในข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติพิพาทายุทธที่สร้างผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประเทศไทย ในช่วงเดือนกันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2567 โดยได้เก็บข้อมูลเมื่อสถานการณ์ได้ผ่านไปแล้วเพื่อให้เห็นภาพรวมของการเล่าข่าวตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดสถานการณ์

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติกรณีศึกษาข่าวพายุายุทธ

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่อง (Narrative)

นักวิชาการได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการเล่าเรื่องไว้ดังนี้ Sungrugs (2018, pp. 3-4) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการเล่าเรื่องว่ามี 2 แนวคิด คือ 1. แนวคิดการจัดการความรู้ด้วยการเล่าเรื่องหรือเรื่องเล่าร้ายพลัง (Storytelling) และ 2. แนวคิดการศึกษาแบบเรื่องเล่า (Narrative Approach) เป็นการสร้างทางสังคม (Social Construction) ของกลุ่มหลังความทันสมัย (Postmodern) ด้วยการเล่าเรื่อง Tailangka (2560, p 1) ชี้ว่าเรื่องเล่าอยู่คู่กับมนุษยชาติมาทุกยุคสมัย ตั้งแต่วิธีการเล่าดั้งเดิม เช่น นิทาน ตำนาน เพลง จนถึงสื่อร่วมสมัยอย่างการ์ตูนและภาพยนตร์เคลื่อนไหว สะท้อนให้เห็นว่าเรื่องเล่าเป็นทั้งความทรงจำ การส่งผ่านคุณค่า และจินตนาการ ในด้านสื่อสารมวลชน Wonglaksanaphan (1999) อธิบายว่าการเขียนข่าวเชิงเล่าเรื่อง (Narrative writing style) เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ข่าวน่าสนใจและได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น โดย Wongluxsanapun (1999, p. 22) กล่าวว่า การเล่าเรื่องหมายถึง การบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือเหตุการณ์ที่สร้างขึ้นเอง ซึ่งบุคคลหนึ่งนำไปถ่ายทอดยังอีกบุคคลหนึ่งโดยอาศัยภาษาพูด ภาษาเขียน หรือแม้แต่วิทยุทัศน์เช่นใช้ป็นสื่อในการเล่าเหตุการณ์เรื่องราวดังกล่าว ดังนั้นเมื่อสื่อใดก็ตามที่มีบทบาทในการรายงานเหตุการณ์ก็สามารถที่จะนำเอาวิธีการของการเล่าเรื่องมาใช้เพื่อถ่ายทอดเหตุการณ์ได้ทั้งสิ้น Kaewthep (2010, pp. 301-302) เสนอว่าการเล่าเรื่องเป็นแนวคิดสำคัญในการวิเคราะห์เนื้อหาสื่อ เช่น ภาพยนตร์ ละคร ข่าว และโฆษณา เพราะช่วยให้ผู้รับสารปะติดปะต่อเหตุการณ์ที่แยกเป็นส่วน ๆ ให้เป็นเรื่องเดียวกันเหมือนการต่อจิ๊กซอว์ โดยวิธีการเล่าเรื่องนี้ทำได้ทั้งเชื่อมโยงเหตุการณ์ตามลำดับหรือจัดองค์ประกอบตัวละครและฉากให้ผู้ชมจดจำได้ง่าย

สรุปได้ว่าเรื่องเล่าหรือการเล่าเรื่องเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ ความคิด หรือข้อมูลต่าง ๆ ผ่าน การเรียบเรียงเหตุการณ์อย่างมีลำดับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความเชื่อมโยงทางอารมณ์ และให้ความหมาย ต่อผู้รับสาร ทั้งในรูปแบบของการเล่าแบบส่วนบุคคลหรือร่วมกันในชุมชน

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับกลวิธีทางภาษา

Angkapanichkit (2018, pp. 180-182) ให้ความรู้เรื่องกลวิธีทางภาษาว่า หมายถึงวิธีที่ปรากฏ ในการผลิตข้อความเพื่อสื่อไปยังผู้รับสารซึ่งการสื่อสารในข้อความสาธารณะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจมีหลาย กลวิธีด้วยกัน ตั้งแต่การเลือกใช้คำศัพท์จนถึงการเลือกใช้ประเภทของข้อความ เนื่องจากการวิเคราะห์ และตีความจะต้องอาศัยบริบทเพื่อทำความเข้าใจความหมายและเหตุการณ์ของการเลือกใช้ภาษา สำหรับกลวิธี ทางภาษาที่ผู้วิจัยใช้ในงานวิจัยนี้ ได้แก่กลวิธีในระดับคำไปจนถึงระดับวาทกรรม ได้แก่ กลวิธีทางศัพท์ (lexical choices) กลวิธีการขยายความ (modification) กลวิธีทางวังวนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม (Discourse-Pragmatic strategies) และกลวิธีทางวาทศิลป์ (rhetorical strategies)

ผู้วิจัยได้ทบทวนและสรุปความรู้จาก Angkapanichkit (2018, pp. 182-281) ที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) กลวิธีทางศัพท์ เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อสื่อแทนความคิดหรือประสบการณ์ของผู้ส่งสาร เป็นการแสดงความคิดและสื่อแทนความคิดของผู้ส่งสาร เช่น การใช้ชื่อและการเรียกชื่อ การเรียกขาน การอ้างถึง การใช้คำกริยา เป็นต้น
- 2) กลวิธีการขยายความ หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่เป็นส่วนขยาย อาจเป็นคำ วลีหรืออนุพยางค์ก็ได้ ถ้าเป็นส่วนขยายนามก็เป็นคำคุณศัพท์หรืออนุพยางค์ขยายนาม ถ้าเป็นส่วน ขยายกริยาก็เป็นคำวิเศษณ์หรืออนุพยางค์วิเศษณ์ ทั้งนี้เพื่อเน้นส่วนที่ต้องการขยายให้มีความหมายเด่นชัด เกิดภาพหรือความคิดบางอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น
- 3) กลวิธีทางวังวนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม เป็นกลวิธีทาง ภาษาที่เน้นขอบเขตการวิเคราะห์โดยอาศัยบริบทภายนอกตัวบท ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความรู้ ความคิด และข้อมูลทางสถานการณ์และด้านสังคมวัฒนธรรมประกอบการวิเคราะห์ อาจประกอบไปด้วยกลวิธีย่อย ๆ หลายกลวิธีด้วยกัน เช่น การใช้มูลบท การใช้วัจนกรรม การใช้อุปลักษณ์ เป็นต้น
- 4) กลวิธีทางวาทศิลป์ เป็นการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะในการสื่อสารหรือสื่อความหมายเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการนำเสนอ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาก่อนหน้านี้ชี้ให้เห็นว่าการเล่าเรื่องเป็นกลไกสำคัญในการสร้างและสื่อความหมาย ในหลายบริบท เช่น งานวิจัยของ Kijvisala (2010) ได้ศึกษาความหมายของการจัดขึ้นอำนาจของสังคมผ่าน การเล่าเรื่องในภาพยนตร์ไทย ระหว่าง พ.ศ. 2513 - 2550 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบการประกอบ สร้างความหมายให้แก่บุคคลและกลุ่มคนที่จัดขึ้นอำนาจของสังคม ผ่านระบบสัญลักษณ์ของการเล่าเรื่อง ในภาพยนตร์ไทย และศึกษาผลลัพธ์จากกระบวนการประกอบสร้างความหมาย Unkaew (2016) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบกลวิธีการเล่าเรื่องและอุดมการณ์ที่ปรากฏในวรรณกรรมและภาพยนตร์แบบเรื่อง สโนว์ ไวท์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบกลวิธีการเล่าเรื่องโดยเน้นที่ผู้เล่าเรื่อง (Narrative technique: Narrator's Voice) และวิเคราะห์อุดมการณ์ (Ideology) ที่ปรากฏในวรรณกรรมและภาพยนตร์เรื่อง สโนว์ ไวท์ (Snow White) และ Pattarasopasakul (2018) ศึกษาการเล่าเรื่องโดยใช้สื่อดิจิทัล (Digital Storytelling) ในการการรายงานข่าวภัยพิบัติของสำนักข่าว CNN โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การเล่าเรื่องโดยใช้สื่อดิจิทัลของสำนักข่าว CNN ในการรายงานข่าวภัยพิบัติกรณีเฮอริเคนมาเรีย และเพื่อเปรียบเทียบนโยบายและกระบวนการผลิตของห้องข่าวดิจิทัล ระหว่างกรณีการข่าวภัยพิบัติ และข่าวปกติทั่วไป

จากการทบทวนดังกล่าวจะเห็นว่าการเล่นเรื่องเป็นกลไกที่ทรงพลังในการสร้างความหมาย ไม่ว่าจะในเชิงวรรณกรรม ศิลปะ หรือข่าวสาร โดยเฉพาะในข่าวภัยพิบัติซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ซับซ้อนและมีผลกระทบต่อสาธารณชน การศึกษาการเล่นเรื่องในข่าวภัยพิบัติจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะช่วยอธิบายว่าภาษาและกลวิธีการเล่นเรื่องกำหนดภาพแทน ประสบการณ์ และกรอบคิดในสังคมอย่างไร และมีนัยสำคัญต่อการสื่อสารเชิงนโยบายและการจัดการภาวะวิกฤติในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยการสำรวจและรวบรวมเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติ เรื่องเล่า และกลวิธีทางภาษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในงานวิจัยได้แก่ ข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติจากพายุยงิ ในเว็บไซต์สำนักข่าวที่ได้จากการจัดอันดับเว็บไซต์ ข่าว-สื่อ ยอดนิยม 10 อันดับของ <https://news.truehits.net> ข้อมูล ณ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2567 เก็บข้อมูลด้วยวิธีการค้นหาจากคำว่า “พายุยงิ” “น้ำท่วมแม่สาย” และ “น้ำท่วมเชียงราย” ทั้งนี้ประชากรมีทั้งสิ้น 26,931 ข่าว

2.2 กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยกฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) ตามเกณฑ์ของ Neuman (1991, p. 221, as cited in Worrakitsakemsakul, 2010) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 270 ข่าว แหล่งที่มาของข้อมูลและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

1) หนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์	www.thairath.co.th	จำนวน 50 ข่าว
2) หนังสือพิมพ์ข่าวสดออนไลน์	www.khaosod.co.th	จำนวน 30 ข่าว
3) หนังสือพิมพ์มติชนออนไลน์	www.matichon.co.th	จำนวน 43 ข่าว
4) กรุงเทพธุรกิจ	www.bangkokbiznews.com	จำนวน 4 ข่าว
5) ผู้จัดการออนไลน์	www.mgonline.com	จำนวน 63 ข่าว
6) เดลินิวส์ออนไลน์	www.dailynews.co.th	จำนวน 4 ข่าว
7) หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ	www.prachachat.net	จำนวน 30 ข่าว
8) PTV HD36	www.pptvhd36.com	จำนวน 3 ข่าว
9) สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส	www.thaipbs.or.th	จำนวน 40 ข่าว
10) ฐานเศรษฐกิจ	www.thansettakij.com	จำนวน 3 ข่าว

3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาโดยใช้แนวคิดของ Angkapanichkit (2018) โดยวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา 4 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีการขยายความ กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ และวาทกรรม และกลวิธีทางวาทศิลป์

4. ชั้นนำเสนอผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในเรื่องเล่าจากข่าวภัยพิบัติพายุยงิมีดังนี้

1. กลวิธีทางศัพท์ (Lexical Strategies) เป็นการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อสื่อแทนความคิดหรือเรื่องราว โดยกลวิธีทางศัพท์ที่พบ มี 7 ลักษณะ นำเสนอผลการศึกษาค้นพบจากมากไปน้อย ดังนี้

1.1 คำแสดงความรู้สึกแรง วิกฤติ ฉบับปล้น ใช้เพื่อเน้นถึงความรุนแรงและสร้างแรงกระแทกทางอารมณ์ให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงภัยอันตราย และความน่ากลัวของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ใช้แสดงความรู้สึกของสถานการณ์ เช่น วิกฤติหนักสุดรอบ 40 ปี, น้ำท่วมฉับพลัน, น้ำป่าไหลหลาก, น้ำท่วมล้นตลิ่ง, หายนะเงินจะขาดเดา, โหดที่สุด, คร่าชีวิต, น้ำป่าไหลทะลัก, ดินถล่ม, โหลเขี้ยวกราก, มฤตยูทำลายล้าง, มหาโคลนตม, ฝนถล่มหนัก, น้ำป่าไหลทะลัก, ท่วมหนักสุดรอบปี ตัวอย่างเช่น

น้ำท่วมเขียงรายเปิดสาเหตุวิกฤติหนักรอบหลายสิบปี อธิพลพายุถล่ม ... ระวังน้ำท่วมล้นตลิ่ง เผาระวังสถานการณ์อย่างใกล้ชิด

(Thairath, 2024, para 2)

ด้านสถานการณ์ที่ชายแดนไทย-เมียนมา อแม่สาย พบว่าเข้าสู่ภาวะวิกฤตเพราะระดับน้ำไม่ได้ลดลงแต่กลับมีระดับสูงขึ้น

(Matichon, 2024, para 1)

1.2 คำกริยาแสดงอารมณ์ความรู้สึก เป็นคำที่สื่อถึงความรู้สึก อารมณ์ รวมถึงการกระทำบางอย่างเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกของผู้ประสบภัยและกระตุ้นอารมณ์ร่วมของผู้อ่าน ก่อให้เกิดการเน้นพลังอารมณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นในข่าว เช่น ร้องไห้ไปกับชาวบ้าน, ไม่เหลืออะไรเลย, เศร้าสลด, กล่าวขอบคุณทั้งน้ำตา, ไม่รู้ชะตากรรม, หมินตายเอาตัวรอด, โอดครวญ, สะอื้น, โอบกอดกันร้องไห้, ร้องขอความช่วยเหลือ, หมินเอาชีวิตรอด, ร้องไห้ระงม, วอนความช่วยเหลือ, อยากให้ผู้ใจบุญมาช่วยเหลือ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

“ผืนดิน จรรยาธนากร” ก็ได้ลงพื้นที่ช่วยเหลือพี่น้องชาวเขียงรายถึงขั้นร้องไห้ไปกับชาวบ้าน เพราะไม่ว่าจะไปทางไหนก็จะได้ยินแต่คำพูดว่า “ไม่เหลืออะไรเลย” พร้อมน้ำตา

(Mgonline, 2024, para 1)

เศร้าสลดถึงเวยน้ำท่วมเขียงราย..สาวตบเต่าวัย 39 ปีเป็นโรคลมชัก หายจากบ้าน 3 วัน

(Mgonline, 2024, para 1)

1.3 การใช้ชื่อบุคคล หน่วยงาน สถานที่เฉพาะ หมายถึงการระบุชื่อบุคคล หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องเล่าในข่าว ผู้เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบในข่าว เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ ความจริงจัง และระบุพิกัดของข่าวให้ชัดเจน เช่น อาจารย์สนธิ ศุภวัฒน์, น.ส. พรทองธารชินวัตร, ศ.ดร.ศุภชัย , น.ส.ศุภมาส อิศรภักดี, อ.เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์, การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, Reuters, สนามบินแม่ฟ้าหลวง, กรมอุตุนิยมวิทยา, GISTDA, อ. แม่สาย, เวียงป่าเป้า, ทางขึ้นดอยตุงสายเก่า ต.แม่ฟ้าหลวง, ถนนทางขึ้นบ้านผาจี ต. เทอดไทย, แม่น้ำสาย ตัวอย่างเช่น

...เมื่อวันที่ 12 กันยายน ที่อาคารรัฐสภา น.ส.แพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวตอนหนึ่งระหว่างเป็นประธานการประชุมหารือการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดเขียงราย...

(Matichon, 2024, para 2)

สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จ. เชียงรายได้รายงานสถานการณ์อุทกภัยและดินถล่มในพื้นที่ซึ่งรายงานว่าหลังฝนตกหนักสะสมตั้งแต่ 8 ก.ย. 67 เป็นเหตุให้เกิดอุทกภัยและดินถล่ม

(Mgrounline, 2024, para 1)

ฝนตกหนักต่อเนื่องน้ำป่าไหลหลากท่วมหลายหมู่บ้าน อ. เวียงป่าเป้า จ. เชียงราย ประชาชนเดือดร้อนกว่า 1,400 หลังคาเรือน ถนนเวียงป่าเป้า-พร้าว ดินถล่มต้นไม้โค่นทับเส้นทาง ต.บ้านโป่ง

(Thaipbs, 2024, para 2)

1.4 คำขยายหรือคำเน้นระดับ เป็นถ้อยคำที่ใช้สื่อเพื่อทำให้เหตุการณ์โดดเด่นและสื่อความร้ายแรงเกินปกติทำให้เห็นภาพผลกระทบร้ายแรง หรือเน้นความต่อเนื่อง เช่น น้ำท่วมแล้วท่วมอีก, ฝนตกหนักต่อเนื่อง, หลากทะเลาะ, หลากท่วม, วงกว้าง, รวดเร็ว, ยั่งอ่วม, เอ่อล้นท่วม..อีกรอบ, น้ำท่วมซ้ำหลายครั้ง, หนักสุดในรอบ 60 ปี, หนักสุดในรอบ 80 ปี, สุดจะบรรยาย เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

เชียงรายเจอน้ำท่วมแล้วท่วมอีก..หลังฝนตกหนักน้ำป่าหลากท่วมถนนพหลโยธิน ... ตกเย็นน้ำป่าโป่งพระบาทหลากทะลักซ้ำ ท่วมถนนหน้า ม.ราชภัฏเชียงรายนจมีตจนการจราจรโกลาหลต่อเนื่อง

(Mgrounline, 2024, para 2)

อาจารย์เฉลิมชัย เผยคลิปน้ำท่วมแม่สาย จ. เชียงราย หลังฝนตกต่อเนื่อง ร้านค้าได้รับความเสียหาย เผยครั้งนี้หนักเหี้ยมที่สุด น้ำไหลแรงมาก ขณะที่ ปก. เปิดสายด่วน รับแจ้งเหตุ 1784 ตลอด 24 ชม.

(Thairath, 2024, para 1)

1.5 คำศัพท์ด้านตัวเลขและปริมาณ เป็นการใช้ตัวเลขเพื่อสื่อปริมาณ รวมถึงสร้างภาพขนาดความเสียหายที่เป็นรูปธรรมและตรวจสอบได้ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจขนาดและขอบเขตของภัยได้ชัดเจน เช่น ไม่ต่ำกว่า 2 วัน, 1,241 คริวเรือน, 1 ราย (เสียชีวิต), 2 ราย (บาดเจ็บ), สูงกว่า 2 เมตร (ระดับน้ำ), 234 กม./ชม. (ความเร็วลม), 27,500 หลัง (บ้านเรือนเสียหาย), 830,000 คริวเรือน (ไฟฟ้าดับ), 146,000 คน (อพยพ), กระทบ 52,688 คริวเรือน, 127 รายเสียชีวิต, 59,000 คนอพยพ, สัตว์ปีก 19,500 ตัว, ความเร็วลม 149 กม./ชม., อพยพ 20,000 คน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

... เป็นเหตุให้เกิดอุทกภัยและดินถล่ม ... รวมทั้งสิ้น 9 อำเภอ 34 ตำบล 153 หมู่บ้าน 1 เทศบาลนคร (52 ชุมชน) ... ราษฎรได้รับผลกระทบเบื้องต้น 52,688 คริวเรือน พื้นที่เกษตรได้รับผลกระทบ 13,877 ไร่

(Mgrounline, 2024, para 1)

1.6 คำศัพท์เชิงเศรษฐกิจ เป็นถ้อยคำที่เน้นผลกระทบทางเศรษฐกิจ เพื่อแสดงให้เห็นความเสียหายที่จับต้องได้และผลกระทบในวงกว้าง เช่น พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสามเหลี่ยมทองคำ, โรงแรมเสียหายกว่า 2 ล้านบาท, คาเฟ่สูญรายได้ 60-70%, ทูบเศรษฐกิจจวบแล้วพันล้าน, กระทบเศรษฐกิจ 5,000 ล้านบาท, พื้นที่เศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น

ไม่ใช่แค่ อ.แม่สาย จ.เชียงราย ที่น้ำท่วมรุนแรง แต่พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสามเหลี่ยมทองคำ “เมียนมา” และ “ลาว” ก็ถูกน้ำท่วมเช่นกัน แต่มีคำถามว่าระบบการแจ้งเตือนภัยในพื้นที่ อ.แม่สาย มีประสิทธิภาพหรือไม่

(Thaipbs, 2024, para 3)

น้ำท่วมเชียงราย ท่วมเศรษฐกิจแล้ว 1 พันล้าน... กระทบเศรษฐกิจในพื้นที่ 1,000 ล้านบาท...

(Prachachat, 2024, para 2)

1.7 คำแสดงสาเหตุ-ผลลัพธ์ เป็นการเลือกคำเพื่อเผยให้เห็นสาเหตุของปัญหาและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น และเผยมุมมองต้นเหตุของปัญหาเพื่อเชื่อมโยงภัยพิบัติกับการใช้ที่ดินหรือโครงสร้างพื้นฐาน และทำให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุและผลได้อย่างชัดเจน เช่น สาเหตุน้ำท่วมแม่สาย ที่ไม่ได้มาจากป่าในไทย ถูกทำลาย แต่สาเหตุมาจากประเทศเพื่อนบ้าน, มวลน้ำมาจากฝั่งเมียนมา...พื้นที่ต้นน้ำแทบไม่เหลือ ป่าสมบูรณ์, พืชกันพัง, ตึกปลูกสร้างรुकล้นน้ำทำให้คับแคบ, การสูญเสียพื้นที่ป่าปกคลุม เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

อดีตหนุ่มทีมช่วยเหลือ 13 หมู่ป่า โผสต่ออียายซัด สาเหตุที่ทำน้ำท่วมเชียงราย ที่ไม่ได้มีที่มาจากป่าในไทยถูกทำลาย แต่สาเหตุมาจากประเทศเพื่อนบ้าน...

(Mgronline, 2024, para 2)

เห็นได้ชัดว่า เขาที่ถูกตัดไม้ทำลายป่า เมื่อฝนตกก็จะได้รับผลกระทบหนัก ...

(Prachachat, 2024, para 2)

2. กลวิธีการขยายความ (Modification Strategies) หมายถึง การใช้ย้อยคำที่เป็นส่วนขยาย อาจเป็นคำ วลีหรืออนุพยางค์ก็ได้ ถ้าเป็นส่วนขยายนามก็เป็นคำคุณศัพท์หรืออนุพยางค์ขยายนาม ถ้าเป็นส่วนขยายกริยาก็เป็นคำวิเศษณ์หรืออนุพยางค์วิเศษณ์ ทั้งนี้ก็เพื่อเน้นส่วนที่ต้องการขยายให้มีความหมายเด่นชัด เกิดภาพหรือความคิดบางอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น กลวิธีการขยายความที่พบในเรื่องเล่าข่าวภัยพิบัติพายุงิมีดังนี้

2.1 การขยายภาพความเสียหาย เป็นการใชกรขยายความทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและรู้สึกได้ชัดเจนกว่าคำทั่วไปโดยใช้คำ วลี หรือประโยคย่อย เพื่อทำใหสิ่งที่น่าสนใจเด่นชัดขึ้นและสร้างภาพในใจผู้อ่าน เช่น ชาวบ้านติดค้างบนหลังคา 2-3 วัน, จมน้ำทั้งหมดแล้ว, มวลน้ำซุนคลึกทะลัก, แทบมิดหลังคา รันทั้งตลาด, คราบโคลนถมถึงหลังคา, ต้นไม้กว่า 25,000 ต้นหักโค่น, บ้านเรือนราษฎรถูกน้ำป่าพัดหายไป 9 หลัง เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

ด้านแม่สาย ได้รับความเสียหายอย่างหนักเนื่องจากฝนตกหนักติดต่อกันต่อเนื่องตลอดทั้งวันทั้งคืน

(Mgronline, 2024, para 2)

ส่วนใน อ.แม่สาย น้ำท่วมมิดท่วมหลังคาตลาดสายลมจอย ... ชุมชนเขตเทศบาลนครเชียงราย บ้านเรือน ทรัพย์สิน รถยนต์ จยย.จมน้ำเสียหายประเมินมูลค่าไม่ได้

(Thairath, 2024, para 1)

2.2 การขยายเวลา สถานที่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ เป็นการให้การขยายความเพื่อระบุพิกัดและช่วงเวลา เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความกว้างขวางของบริเวณที่เกิดเหตุ และความยาวนานของภัยพิบัติที่กินเวลาต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังใช้เพื่อระบุพิกัดทางภูมิศาสตร์อย่างละเอียดเพื่อให้ข่าวสดใหม่ จับต้องได้ เช่น วันที่ 15 กันยายน 2567, เมื่อเวลา 06.00 น. , 9 อำเภอ 34 ตำบล 153 หมู่บ้าน, น้ำป่าไหลจากตอยตุงลงสู่บ้านแม่สาย, ตลาตสายลมจอย, ชุมชนเกาะทราย, ถ้าขุนน้ำนางนอนตั้งแต่ 10 ก.ย., ครบ 1 เดือนแล้วยังอ่วม, ช่วงสายวันนั้น, ต้นน้ำจากภูเขาสูง...ไหลคดเคี้ยวอีกราว 50 กม. ไปบรรจบแม่น้ำโขง, ต.แม่ยาว หมู่ 1-20, จากบ้านหัวฝายลงถึงตลาตสายลมจอย, ในเชิงภูมิศาสตร์ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

วันที่ 15 กันยายน 2567 มีรายงานว่า เมื่อเวลา 06.00 น. นายครชิต ชมภูแดง หน.ปภ. เชียงราย รายงานสรุปสถานการณ์ฝนตกน้ำท่วมดินถล่มตั้งแต่วันที่ 9 - 14 กันยายน 2567 มีผลกระทบ 9 อำเภอ 34 ตำบล 153 หมู่บ้าน 1 เทศบาลนคร (52 ชุมชน) ... ตลาตชุมชนเศรษฐกิจ 2 แห่ง ... พื้นที่เกษตร 13,877 ไร่ ...

(Thairath, 2024, para 2)

หากพิจารณาในเชิงภูมิศาสตร์ ตัวเมืองแม่สายตั้งอยู่ติดกับเชิงเขา และติดกับแม่น้ำที่ไหลมาจากเขตภูเขา ... โดยเฉพาะสองฝั่งแม่น้ำสายที่ใกล้กับด้านชายแดนไทย-เมียนมา เป็นพื้นที่ที่มีดินตะกอนไหลทับถมสะสม...

(Dailynews, 2024, para 2)

2.3 การขยายความหมายด้านบวก ด้านลบ เป็นการขยายความเพื่อสื่อถึงภัยพิบัติและความช่วยเหลือที่สะท้อนผ่านการเล่าเรื่องในข่าว เป็นการเน้นย้ำความร้ายแรงของสถานการณ์ หรือแสดงให้เห็นถึงความช่วยเหลือในแง่บวกและลบ ใน**ด้านบวก** เช่น จิตอาสาและทหารเข้าช่วยทันที, เจ้าหน้าที่เร่งช่วยเหลือ, น้ำใจจากคนไทยทั่วยุทธศาสตร์, ระดมกำลังช่วยเหลือ, เจ้าหน้าที่เร่งเคลียร์พื้นที่, เจ้าหน้าที่จรรยา-เทศบาล-กู้ภัย-อาสาสมัครช่วยอำนวยความสะดวก, ทุกหน่วยเร่งช่วยเหลือ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

ทุกฝ่ายสแตนด์บายพร้อมแล้ว เมื่อกระแสน้ำดีขึ้นจะเข้าช่วยทันที ... ขณะนี้ทุกฝ่ายเตรียมความพร้อมทุกอย่างที่สามารถเข้าไปช่วยเหลือประชาชนได้ ... ขณะนี้ในส่วนของการเตรียมความพร้อมไว้ทั้งหมดแล้ว ...

(Thairath, 2024, para 2)

ใน**ด้านลบ** เช่น ระบบเตือนภัยไม่มีประสิทธิภาพ, ขาดแผนฉุกเฉิน, เสียหายหนัก, ไร้อาคารเตือนล่วงหน้า, งดการสัญจรชั่วคราว, รถเสีย รถดับ เสียเงินเปล่า, บ้านเรือนเสียหายหนัก, ตะกอนโคลนทับถมสูงกว่า 2 เมตร, เศษไม้สิ่งปฏิกูลไหลลงมา, ดินโคลนทับถม, หนักสุดในรอบปี, เสียวกราก, ภูเขาหัวโล้น, ชาวบ้านจำละหวั่น, สะพานขาด ไม่สามารถสัญจรได้ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

อุทกภัยคร่าชีวิต 12 ราย ส่วนหนึ่งมาจากการอพยพประชาชนล่าช้า แม้มีการเตือนภัยบางจุด แต่ประชาชนยังไม่เชื่อมั่นในข้อมูล ... ถอดบทเรียนน้ำท่วมเชียงราย “สื่อสารไม่ชัดเจน-ระบบเตือนภัยไม่มีประสิทธิภาพ-ขาดแผนเผชิญเหตุฉุกเฉิน” ซึ่งทุกข้อของประชาชนครั้งนี้ คือบทเรียนราคาแพง

(Thairath, 2024, para 1)

3. กลวิธีทางวาทศิลป์ปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม (Discourse-Pragmatic Strategies) เป็นกลวิธีทางภาษาที่เน้นขอบเขตการวิเคราะห์โดยอาศัยบริบทภายนอกตัวบท ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความรับรู้ ความคิด และข้อมูลทางสถานการณ์และด้านสังคมวัฒนธรรมประกอบการวิเคราะห์ มีดังนี้

3.1 การวิจารณ์เชิงนโยบาย คำถามเชิงโต้เถียง เป็นกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อชี้ให้เห็นความบกพร่องของรัฐหรือระบบ เพื่อกระตุ้นการรับรู้และตั้งคำถามเชิงนโยบาย พบว่ามีทั้งการวิจารณ์โดยตรงและโดยนัย เพื่อชี้ให้เห็นช่องว่างเชิงสถาบันหรือความบกพร่องของรัฐ และกระตุ้นให้เกิดการแก้ไข เช่น การรับมือกับภัยพิบัติฉุกเฉินมีข้อบกพร่อง, รัฐสื่อสารไม่ชัดเจน-ระบบเตือนภัยไม่มีประสิทธิภาพ, ไม่มีระบบเตือนภัยที่ชัดเจน, ระบบการบริหารจัดการน้ำยังไม่มีประสิทธิภาพ, เราจะอยู่กับธรรมชาติอย่างไร?, การเตือนภัยเป็นหน้าที่ของใครกันแน่?, กลไกรัฐมีอยู่แล้ว แต่คนไม่ตระหนัก, การแจ้งเตือนเป็นภาษาวิชาการเกินไป, เตือนภัยไร้ประสิทธิภาพหรือไม่ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

ขณะที่ระบบเตือนภัยน้ำท่วมและการรับมือกับภัยพิบัติฉุกเฉินมีข้อบกพร่อง รัฐบาลไทย กลับจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับน้ำท่วมโดยทุ่มเทไปกับการก่อสร้างมากที่สุด ... เป็นสภาพที่ไม่ว่าจะทุ่มเทงบประมาณไปมากมายเท่าใด การเตือนภัยและช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดอุทกภัยก็ล่าช้ามาไม่ทันการณ์ อย่งที่เห็นและเป็นอยู่ ไม่ว่าจะที่เชียงรายหรือที่ไหน ๆ

(Mgroline, 2024, para 2)

ผมคิดว่าความเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี ที่เราควรเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นเป็นวงกว้างต่อการบริหารจัดการน้ำในบริเวณลุ่มน้ำนี้ทั้งระบบ รวมถึงความเหมาะสมและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชนในการสร้างเขื่อนปกแบ่งด้วยครับ

(Matichon, 2024, para 2)

3.2 การใช้เสียงของประชาชน ชุมชน เป็นการใชกลวิธีทางภาษาในเรื่องเล่าข่าวภัยพิบัติ เพื่อถ่ายทอดมุมมอง ความรู้สึก และผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของชาวบ้านและประชาชนรวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจโดยตรง เช่น เราเตรียมตัวไม่ทัน, วอนธนาคารพักชำระหนี้, ประชาชนติดค้างรอความช่วยเหลือ, ชาวบ้านวอนธนาคารพักหนี้, ไม่มีข่าวสารอาหารแห้ง, ชาวบ้านบอกว่าไม่เคยเจอเหตุการณ์แบบนี้, เสียงประชาชน-โรงงาน-นักธุรกิจในเวียดนาม เช่น ทุกคนกำลังเร่งทำให้พื้นที่ปลอดภัย, ชาวบ้านที่ต้องขึ้นไปอยู่ชั้น 2 ของบ้าน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

กวินท์ ศรีรัตนประสิทธิ์ General Manager ผู้จัดการทั่วไป Riva Vista Riverfront Resort Chiang Rai กล่าวกับ Thairath Money ว่า “โรงแรม Riva Vista Riverfront Resort Chiang Rai ตั้งอยู่ที่ ตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ติดแม่น้ำกก ทำให้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อุทกภัย เมื่อวันที่ 11-13 กันยายนที่ผ่านมา โดยน้ำทะลักเข้าท่วมทุกพื้นที่ของชั้น 1 ... เนื่องจากเหตุการณ์นี้ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เราจึงคาดคิดว่าจะสูงขนาดนี้ แต่เมื่อเกิดเหตุขึ้นพบว่าสถานการณ์น้ำท่วมสูงสุดเป็นประวัติการณ์ มีน้ำท่วมขังหลายจุด โดยล้วนเป็นดินโคลน และจากการประเมินมูลค่าความเสียหาย คาดว่าอยู่ที่มากกว่า 2 ล้านบาท”

(Thairath, 2024, para 2)

3.3 การเล่าเรื่อง (Narrative Framing) การจัดโครงเรื่อง หมายถึงกลวิธีการจัดลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่สาเหตุ ปัญหา ผลกระทบ การรับมือ และแนวทางแก้ไขหรือบทเรียน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจภาพรวมของสถานการณ์ โดยจากกรวิเคราะห์พบว่าข่าวภัยพิบัติพายุไต้ฝุ่นใช้โครงสร้างเรื่องเล่าเพื่อสื่อสารข้อมูล ความรู้สึก และนัยเชิงนโยบาย เช่น จุดเริ่ม-ปัญหา-ผลกระทบ-ทางออก, เกิดเหตุ-ความเสียหาย-เสียงประชาชน-มาตรการรัฐ-แนวทางระยะยาว, ฝนตกหนัก - น้ำท่วม, โคลนถล่ม -ผลกระทบต่อคน, ถนน, บ้าน-การช่วยเหลือ, การตั้งคำถามถึงอนาคต และโครงเรื่องแบบวิกฤต-คลี่คลาย-ฟื้นฟู ตัวอย่างเช่น

“...อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 12 ก.ย. ผู้ใช้เฟซบุ๊ก Folk Kamponsak Sassadee หรือ โฟล์ค กำพลศักดิ์ สัสดี ที่ร่วมสำรวจโพรงถ้ำ บริเวณถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน เพื่อช่วยเหลือ 13 ชีวิตที่ติดมาแต่เมื่อได้ออกมาโพสข้อความอธิบายสาเหตุที่น้ำท่วมแม่สาย โดยได้ระบุข้อความว่า “น้ำท่วมแม่สาย น้ำมาจากไหน ทำไมน้ำมาเยอะ มาไว สาเหตุเพราะป่าในไทยถูกทำลายหรือไม่ ไม่ใช่เลยครับ น้ำมวลมหาศาลที่ท่วมแม่สาย น้ำนั้นมาจากฝั่งพม่าเกือบทั้งหมดที่เริ่มต้นไหลลงมาจากพื้นที่ภูเขาสูง ซึ่งเต็มไปด้วยแขนงสายน้ำสาขาอยู่ต่างๆมากมาย แล้วรวมๆกันมาจนเป็นแม่น้ำสายที่เริ่มแบ่งเขตชายแดนที่ อ.แม่สาย จากนั้นก็จะไหลคดเคี้ยว ๆ อีกราว 50 กม. ไปรวมกับแม่น้ำโขง ที่สามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งในพื้นที่ต้นน้ำฝั่งพม่านั้นแทบไม่เหลือป่าสมบูรณ์แบบดั้งเดิม หน้าที่ดินส่วนใหญ่ถูกเปิดเพื่อทำการเกษตรมานานแล้วหลายสิบปี หน้าที่ดินถูกเผาซ้ำ ๆ จนหมดความสมบูรณ์ที่จะเกิดป่าได้อีก ป่าสักป่าไม้ต้นใหญ่ ๆ ที่เคยมีอยู่มากมายก็ถูกโค่นแปรรูปมานานแล้วนับ 100 ปี ต้นไม้ที่งอกใหม่สลัดกับพื้นที่เกษตร อย่างมากก็ไปไผ่และดงไม้พุ่มไม้ขนาดเล็ก ส่วนในพื้นที่ริมลำธารต่าง ๆ ก็จะมีการทำนาข้าว นาขั้นบันได เพราะในโซนนี้แทบไม่มีที่ราบลุ่มให้ทำนาแบบในฝั่งประเทศไทย ที่นี้เมื่อเกิดมรสุม น้ำป่าไหลหลาก มวลดินโคลนมหาศาลก็จะถูกพัดพาลงมาด้วยและมาด้วยความเร็วจากทุกตารางนิ้วเพราะไม่มีระบบป่าช่วยชะลอน้ำไว้แล้ว”

(Mgonline, 2024, para 3)

จากข่าวนี้นับเป็นการเล่าเรื่องที่มีโครงเรื่องเริ่มต้นจาก สถานการณ์ปัจจุบันและความเสียหายไปสู่คำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์, ภูมิศาสตร์ และปิดด้วย บทเรียน, ข้อคิด โดยมีการใช้กรอบเรื่องเล่า (framing)

3.4 การใช้วัจนกรรม (Speech Acts) เป็นการใช้ภาษาที่แสดงเจตนาบางอย่างที่เนื้อความข่าวแสดงการปฏิสัมพันธ์โดยตรงต่อผู้อ่านข่าวหรือผู้ประสยภัยรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง มีดังนี้

3.4.1 การแจ้งเตือน แนะนำ สั่ง เป็นการใช้วัจนกรรมเปลี่ยนข่าวให้เป็นคำแนะนำที่ปฏิบัติได้จริง คล้ายประกาศภาวะฉุกเฉิน และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น ปลัดมหาดไทยสั่งช่วยด่วน, เตือนประชาชนอย่านิ่งนอนใจ, โปรดใช้ความระมัดระวัง, เรือเล็กให้งดออกจากฝั่ง, ขอให้ประชาชนเก็บของขึ้นที่สูง, รีบแจ้งเหตุให้บริษัทประกันภัยทราบ, อพยพด่วน! น้ำท่วมแม่สาย-ตัดไฟ, เช็คเส้นทางเลี่ยงน้ำท่วม เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

ช่วง 8-9 ก.ย.67 ... ยังมีฝนกระจาย ... ซึ่งอาจทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก คลื่นลมแรง ใช้รถใช้ถนนระมัดระวังต้องระวังฝนตกถนนลื่นเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ฝน งามกลางแจ้งต้องเตรียมเต็นท์ ออกนอกบ้านควรพกพรหม ขาวเรือ ขาวประมงเดินเรือด้วยความระวัง เรือเล็กให้งดออกจากฝั่งช่วง 8-9 ก.ย.67 รายละเอียดต้องติดตามประกาศจาก กรมอุตุฯ และเฝ้าระวัง อย่างใกล้ชิด

(Bangkokbiznews, 2024, para 2)

3.5.2 การประกาศ การรายงาน การให้ข้อมูล เป็นวัจนกรรมที่ทำหน้าที่รายงานข้อเท็จจริงแจ้งประกาศข่าวสารไปสู่ผู้ประสบภัยและผู้อ่านข่าว ตัวอย่างเช่น

กรมอุตุนิยมวิทยา รายงานผลการพยากรณ์ฝนสะสมรายวัน 10 วันล่วงหน้า ระหว่าง 8 -17 ก.ย.67 จากศูนย์พยากรณ์อากาศระยะกลางยุโรป (ECMWF) (วิเคราะห์ตามผลจากแบบจำลองฯ) เฉลี่ยแดงหมายถึงฝนหนัก สีเขียวหมายถึงฝนเล็กน้อย แบ่งได้ 2 ช่วง ...

(Bangkokbiznews, 2024, para 2)

4. กลวิธีทางวาทศิลป์ เป็นการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะในการสื่อสารหรือสื่อความหมายเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการนำเสนออย่างมีชั้นเชิงให้เกิดผลทางด้านต่าง ๆ มีดังนี้

4.1 การเปรียบเทียบ เป็นกลวิธีทางภาษาลักษณะหนึ่งที่ใช้เพื่อสร้างภาพที่ชัดเจนและสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกที่ลึกซึ้ง เช่น แสงสว่างที่ปลายอุโมงค์, มวลน้ำเหมือนกำแพงสูงตระหง่าน, เหมือนเมืองบาดาล เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

เสียงจากผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากเหตุอุทกภัยน้ำท่วมเชียงใหม่ในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า “นักท่องเที่ยว” และ “มาตรการสนับสนุน” ที่เปรียบเสมือน “แสงสว่างที่ปลายอุโมงค์” นับเป็น “ความหวัง” ของบรรดาผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ทั้งสิ้น

(Thairath. (2024, para 3)

4.2 การใช้คำเชิงศีลธรรม เป็นวาทศิลป์ที่ใช้เพื่อดึงอารมณ์ร่วมของผู้อ่านให้เข้าใจความแท้จริง หรือเห็นถึงการเข้าอกเข้าใจผู้อื่นในความเป็นมนุษย์ด้วยกัน เช่น ทุก ๆ ความสูญเสียมักก่อให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้, ความสูญเสียที่เกิดขึ้นย้อนกลับไปแก้ไขไม่ได้ ตัวอย่างเช่น

ทุก ๆ ความสูญเสียมักก่อให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อการอยู่รอด ภาพถ่ายจากดาวเทียมเป็นเพียงเครื่องมือ ที่ทำให้เกิดความเข้าใจภาพรวม แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการนำไปปรับใช้... ดังนั้นการตระหนักรู้ความเสี่ยงในพื้นที่ของตน และปรับตัวตามบริบทของพื้นที่นั้น ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่เราอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้

(Dailynews, 2024, para 3)

สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นคือ “ความสูญเสีย” ที่เกิดขึ้น และย้อนกลับไปแก้ไขไม่ได้ แต่เราสามารถถอด “บทเรียน” เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ เพื่อเรียนรู้และเตรียมตัวรับมือกับภัยครั้งใหม่จะมาถึง

(Thairath, 2024, para 3)

4.3 การสร้างภาพ “ฮีโร่” ในสถานการณ์น้ำท่วมเพื่อนันการช่วยเหลือและเสียสละของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ฝากระแน้วช่วยผู้ประสบภัย, ทหาร-อาสาสมัครผ่านน้ำเชี่ยวช่วยผู้ประสบภัย เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

สำหรับแนวทางการช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนผู้ประสบภัยทุกภัยในเบื้องต้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับมูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง(ภาฯ) ยามยาก สภากาชาดไทย มูลนิธิธรรมนัส พรหมเผ่า และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนกำลังพลและเจ้าหน้าที่เข้าช่วยเหลือกำจัดดินโคลน ...

(Matchon, 2024, para 2)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในการเล่าเรื่องข่าวภัยพิบัติพบว่า กลวิธีการใช้ภาษาในข่าวภัยพิบัติพยายงมี 4 กลวิธี ดังนี้ 1) กลวิธีทางศัพท์ (Lexical Strategies) ได้แก่ คำแสดงความรู้สึก วิฤติ ฉับพลัน, คำกริยาแสดงอารมณ์ความรู้สึก, การใช้ชื่อบุคคล หน่วยงาน สถานที่เฉพาะ, คำขยายหรือคำเน้นระดับคำ ศัพท์ด้านตัวเลขและปริมาณ, คำศัพท์เชิงเศรษฐกิจ, และคำแสดงสาเหตุ-ผลลัพธ์ 2) กลวิธีการขยายความ (Modification Strategies) ได้แก่ การขยายภาพความเสียหาย, การขยายเวลา สถานที่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์, การขยายความหมายด้านบวก ด้านลบ 3) กลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม (Discourse-Pragmatic Strategies) ได้แก่ การวิจารณ์เชิงนโยบาย คำถามเชิงโต้เถียง, การใช้เสียงของประชาชน ชุมชน, การเล่าเรื่อง (Narrative Framing) การจัดโครงสร้าง และการใช้วัจนกรรม และ 4) กลวิธีทางวาทศิลป์ (Rhetorical Strategies) ได้แก่ การเปรียบเทียบ, การใช้คำเชิงศีลธรรม และการสร้างภาพ “ฮีโร่”

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาการใช้ภาษาในการเล่าเรื่องข่าวภัยพิบัติชี้ให้เห็นว่า การเลือกใช้ถ้อยคำไม่ได้เป็นเพียงการถ่ายทอดข้อเท็จจริง แต่เป็นกระบวนการประกอบสร้างความหมายที่กำหนดทิศทางการรับรู้ของสังคมต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติ โดยเฉพาะการใช้คำแสดงความรู้สึก ตัวเลข ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ และการระบุชื่อบุคคลหรือหน่วยงาน เพิ่มความน่าเชื่อถือและทำให้ข่าวมีลักษณะเป็น “ภาวะฉุกเฉิน” นอกจากนี้การใช้คำกริยาอารมณ์ เสียงของผู้ประสบภัย และการเปรียบเทียบยังทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้อ่านกับประสบการณ์ของผู้ได้รับผลกระทบช่วยให้สังคมเกิดความเห็นอกเห็นใจและแรงจูงใจในการช่วยเหลือ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kijvisala (2010) ที่ว่าเรื่องเล่ามีศักยภาพในการประกอบสร้างความหมายผ่านการเล่าเรื่อง เพราะเรื่องเล่าข่าวภัยพิบัติสะท้อนให้เห็นถึงความหมายของเรื่องภัยพิบัติที่ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อประชาชนและประเทศ ทั้งยังต่อยังถึงบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ช่วยเหลือ ตลอดจนช่วยพัฒนาการเรียนรู้อะไรและการมีส่วนร่วมทางสังคม รวมถึงการโยงข้อเสนองานนโยบายและการสื่อสารสาธารณะเพื่อการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งเป็นมิติที่งานชิ้นนี้แตกต่างจากงานที่ได้ศึกษามาก่อนหน้า โดยได้ต่อยอดจากการศึกษาเชิงวรรณกรรม ภาพยนตร์ ดิจิทัล มาสู่การประยุกต์ในบริบทจริงของสังคมไทย ที่มีผลโดยตรงต่อการจัดการปัญหาและการสื่อสารเชิงนโยบาย

อย่างไรก็ดี กลวิธีดังกล่าวยังสะท้อนบทบาทของสื่อในการกำหนดวาระและกรอบนโยบายต่อภัยพิบัติ การแทรกเสียงวิจารณ์เชิงนโยบายและคำถามเชิงโต้เถียงเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้อ่านตั้งคำถามต่อประสิทธิภาพของรัฐ และอาจนำไปสู่การเรียกร้องการปรับปรุงนโยบายหรือโครงสร้างการจัดการภัยพิบัติ การผสมผสานข้อมูลเชิงข้อเท็จจริงกับวัจนกรรมเชิงคำสั่งหรือเตือน จึงไม่เพียงเพิ่มความเป็นทางการของข่าว แต่ยังทำให้ข่าวทำหน้าที่เสมือน “สื่อกลางการปฏิบัติ” ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของสาธารณชนได้จริง

โดยรวมการสื่อสารในลักษณะนี้ทำให้ข่าวภัยพิบัติกลายเป็นเครื่องมือทั้งด้านข้อมูล อารมณ์ และนโยบาย ซึ่งสามารถสร้างทั้งความเข้าใจ ความร่วมมือ และแรงกดดันต่อผู้มีอำนาจได้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่องและกลวิธีการใช้ภาษาในข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาข่าวพายุยาก็ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัยเงินรายได้ส่วนงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

References

- Angkapanichkit, C. (2018). *Discourse analysis*. Thammasat University. (In Thai).
- Bangkokbiznews. (2024, September 8). **Update on Typhoon 'Yagi's' path, affecting Thailand. Check areas with heavy rain and strong winds.** <https://www.bangkokbiznews.com/news/news-update/1143795> (In Thai)
- Dailynews. (2024, September 30). **The answer is here! Where did the massive amount of mud in the Mae Sai floods come from?.** <https://www.dailynews.co.th/news/3919752/> (In Thai)
- Kaewthep, K. (2010). *New perspectives in communication studies*. Bangkok, Thailand: Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Kijvisala, K. (2010). *Meaning of Counter-Social Power Through Narrative Form Of Thai Films During 1970-2007*. [Doctoral dissertation]. Chulalongkorn University. (In Thai)
- Kijvisala, K. (2021). *The art of storytelling in communication studies*. *Warasat*, 14(3), 9–85. (In Thai)
- Matchon. (2024, September 12). **The Prime Minister plans to fly to Chiang Rai to inspect looding, ordering officials not to greet her.** https://www.matchon.co.th/politics/news_4787044 (In Thai)

- Matichon. (2024, September 21). **Three Agriculture Ministers wipe away tears and provide assistance to flood victims in Chiang Rai.** https://www.matichon.co.th/politics/news_4803708 (In Thai)
- Mgronline. (2024, September 10). **Professor Chalermchai shows images of the moment the raging waters flooded Mae Sai, confirming it was the worst in 10 years.** <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9670000084161> (In Thai)
- Mgronline. (2024, September 13). **Clear explanation! The cause of the Mae Sai flooding is not the destruction of Thai forests, but the cause is from neighboring countries.** <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9670000085359> (In Thai)
- Mgronline. (2024, September 14). **Flooding in Chiang Rai: Global warming, forest fires, bald mountains, landslides, and the “new warning system” are the worst.** <https://mgronline.com/daily/detail/9670000085745> (In Thai)
- Mgronline. (2024, September 15). **In total, 10 bodies have been found, 2 injured! Victims of the Mae Sai-Chiang Rai floods and the Mae Fah Luang landslide.** <https://mgronline.com/local/detail/9670000086084> (In Thai)
- Mgronline. (2024, September 16). **“Fan Den” angrily criticized the government, saying he wanted to scalp them and then asked why they hadn’t done more! After visiting the flooded areas of Chiang Rai.** <https://mgronline.com/entertainment/detail/9670000086714> (In Thai)
- Mgronline. (2024, October 1). **Chiang Rai is in chaos until evening! Floodwaters from the Pong Phrabat forest have overflowed and flooded the front of Chiang Rai Rajabhat University.** <https://mgronline.com/local/detail/9670000092707> (In Thai)
- Pattarasopasakul, P. (2018). **Digital storytelling in CNN’s Disaster News Coverage.** [Master Thesis]. Dhurakij Pundit University. (In Thai)
- Prachachat. (2024, September 12). **Flooding in Chiang Rai has already knocked the economy down by 1 billion baht.** <https://www.prachachat.net/economy/news-1650886> (In Thai)
- Prachachat. (2024, September 16). **Overhaul the disaster response system.** <https://www.prachachat.net/columns/news-1652242> (In Thai)

- Prachachat. (2024, October 4). **Bhumtham: Flooding in Chiang Rai has begun to ease. Soldiers have been deployed to assist the northern region.** <https://www.prachachat.net/politics/news-1667394> (In Thai)
- Sungrugsa, N. (2018). Narrative Approach : The New Methodology to Knowledge Inquiry for Social Research. **Silpakorn Education Research Journal**, 10(2), 1-18. (In Thai)
- Tailangka, S. (2017). **The science and art of storytelling.** (3rd ed.). Academic Works Dissemination Project, Faculty of Humanities, Kasetsart University. (In Thai)
- Thaipbs. (2024, September 11). **Revealing the origins of the Mae Sai flooding: Why is it so severe?**. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/344089> (In Thai)
- Thaipbs. (2024, September 23). **Flash floods inundate villages in three subdistricts in WiangPa Pao, Chiang Rai, causing heavy damage and injuring five.** <https://www.thaipbs.or.th/news/content/344532> (In Thai)
- Thairath. (2024, September 10). **Most brutal: Ajarn Chalermchai reveals a video clip of the flooding in Mae Sai after continuous rain.** <https://www.thairath.co.th/news/society/2813596> (In Thai)
- Thairath. (2024, September 11). **A collection of photos of the Mae Sai flooding caused by Tropical Storm Yagi, which caused severe damage to people's homes.** <https://www.thairath.co.th/news/local/north/2813705> (In Thai)
- Thairath. (2024, September 12). **Flooding in Chiang Rai, the worst crisis in decades, warns of Mekong River overflowing its banks.** <https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/2813938> (In Thai)
- Thairath. (2024, September 12). **Many lives await help. Mae Sai is in dire straits, surrounded by violent flash floods.** <https://www.thairath.co.th/news/local/2813869> (In Thai)
- Thairath. (2024, September 15). **Summary of flooding and landslides in Chiang Rai Province: 10 deaths, 52,688 households affected.** <https://www.thairath.co.th/news/local/north/2814508> (In Thai)
- Thairath. (2024, September 16). **Flooding in Chiang Rai: Slow warnings claim lives, leave villagers confused, and government communication unclear.** <https://www.thairath.co.th/scoop/interview/2814740> (In Thai)

Thairath. (2024, October 17). **Flooding in Chiang Rai has wreaked havoc! Hotels and cafes have suffered over half a million baht in damages. The government and tourists are hoping for a boost.** https://www.thairath.co.th/money/economics/thai_economics/2820363 (In Thai)

Thansettakij. (2024, September 11). **Flooding in Chiang Rai has spread severely, with the entire Muang district submerged. The Permanent Secretary of the Ministry of Interior has ordered immediate assistance.** <https://www.thansettakij.com/business/economy/606383> (In Thai)

The Active thaipbs. (2024, September 7). **Super Typhoon Yagi was the most severe in Asia and the second-worst in the world.** <https://theactive.thaipbs.or.th/news/disaster-20240907> (In Thai)

UNHCR. (n.d.). **Natural disasters: Natural phenomena that cause loss beyond imagination.** <https://www.unhcr.org/th/natural-disaster> (In Thai)

Unkaew, P. (2016). A comparison of storytelling strategies and ideologies in literature and film: The case of Snow White. *Manusat Paritat : Journal of Humanities*,38 (1), 109–136. (In Thai)

Wongluxsanapun, A. (1999). **The narration of political news in Thai newspapers.** [Master's thesis]. Chulalongkorn University. (In Thai)

Worrakitkasemsakul, S. (2010). **Research methodology in behavioral sciences and social sciences.** (2nd ed.). Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University. (In Thai)

